

Orienteringssaker

1. Høringsvar fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke på høringsnotat om rituell omskjæring av gutter (*vedlagt*)
2. Høringsvar fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke på NOU 2011:14 Bedre integrering (*vedlagt*)
3. Høringsvar fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke - NOU 2010: 12 Ny klageordning for utlendingssaker (*vedlagt*)
4. Vi deler – Globale perspektiver i trosopplæringen (*vedlagt*)
5. Fellesuttalelse med IRN om religiøs ekstremisme (lanseres den 22. nov.) (*legges fram på møtet*)
6. Delegasjonsreise til Midtøsten (*mundlig*)
7. Ressursmateriale for konfirmanter om antisemittisme og religiøse minoriteter (*mundlig*)
8. Trosfrihet på norske asylmottak (*mundlig*)
9. Engasjement for konvertitter og nemndbehandling (*mundlig*)

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

MKR 38/11.1

Helse- og omsorgsdepartementet

Dato: 14.09.2011

Vår ref: 11/664-3 STK

Deres ref:

Høringsvar fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke på høringsnotat om rituell omskjæring av gutter

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (MKR) er Kirkerådet for Den norske kirkes fagavdeling for interreligiøse relasjoner og trosfrihetsspørsmål. MKR takker for tilsendt høringsnotat fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) med forslag om lovregulering av rituell omskjæring av gutter. Forslaget har som formål å sikre at rituell omskjæring utføres av kompetente personer på en forsvarlig måte, og at det finnes et tilgjengelig tilbud for de som ønsker inngrepet gjennomført. HOD anslår at det foregår om lag 2000 rituelle omskjæring av nyfødte gutter per år i Norge.

Trosfrihetsanliggende

MKR er enig med HOD i at rituell omskjæring av gutter reiser en rekke vanskelige problemstillinger av både helsefaglig, økonomisk, juridisk og etisk art. HOD argumenterer for at disse anliggende må vurderes opp mot det offentliges ansvar for å hindre at gutter blir utsatt for smerte eller risiko ved uforsvarlig omskjæring.

I tillegg til en slik pragmatisk argumentasjon, vil MKR understreke trosfrihetsaspektet ved saken. Det er en kjensgjerning at omskjæring av guttebarn ansees som et religiøst påbud blant jøder og muslimer. (I mange kristne grupper, spesielt i USA, er det en kulturell praksis). Departementet legger i høringsbrevet til grunn at rituell omskjæring ikke kan anses for å være i strid med Barnekonvensjonen eller Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) og henviser til EMK artikkel 8 og 9, samt artikkel 2 i tilleggsprotokoll 1.

MKR erkjenner at både trosfriheten og foreldreretten er rettigheter som må veies opp mot andre rettigheter, i dette tilfellet barnets rettigheter, men er av den oppfatning at foreldreretten og retten til å oppdra barn i samsvar med egen religiøse tradisjon i dette tilfellet vil veie tyngst, slik at et evt. forbud høyst sannsynlig ville vært i strid med EMK. Ut fra et trosfrihetsanliggende mener derfor MKR at det er viktig at rituell omskjæring av gutter reguleres på ansvarlig vis i Norge.

MKR ønsker modell A

MKR ønsker ikke å gå inn på de helsefaglige, økonomiske eller juridiske sidene av saken, men legger til grunn at rituell omskjæring av guttebarn er en lovlig praksis i dagens Norge, og bør fortsette å være det i lys av jødisk og muslimsk trospraksis. MKR støtter HODs anliggende om at inngrep bør utføres av en kompetent person på en forsvarlig måte, og at det også er viktig at tilbudet er tilgjengelig for de som ønsker det,

slik at den religiøse praksisen skjer med minst mulig medisinsk risiko. Både lovmodell A og B synes å ivareta disse anliggende, men MKR vil be HOD om å anbefale modell A fordi denne åpner for at også andre enn leger skal kunne utføre rituelle omskjæringer på nærmere bestemte vilkår. I jødisk tradisjon er det viktig at det er en mohel (person med spesialutdannelse i å omskjære) som utfører inngrepet, og modell A vil derfor være den modellen som ivaretar anliggende og praksisen hos den jødiske minoriteten i Norge.

For MKR er det viktig at det flerkulturelle og -religiøse Norge best mulig legger til rette for at religiøse minoriteter møtes med forståelse, og at man fra offentlig hold søker på best mulig vis å ivareta religiøse minoriteters anliggender så lenge disse ikke går på akkord med lovverk eller menneskerettighetene.

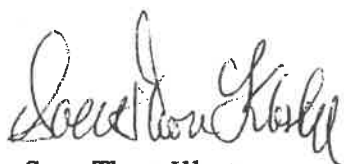
Med vennlig hilsen

Berit Hagen Agøy

Generalsekretær

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke

Sven Thore Kloster

Rådgiver

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

Dato: 10.10.2011

Vår ref: 11/803-2 STK

Deres ref:

Høring fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke på NOU 2011:14 Bedre integrering

Innledning

Kirkerådet og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke takker for tilsendt NOU 2011:14 *Bedre integrering – mål, strategier og tiltak*. Mellomkirkelig råd (MKR) er det sentralkirkelige organet i Den norske kirke med fagansvar for tros- og livssynsdialog og integreringsspørsmål, og vil med dette avgi høringssvaret fra Den norske kirke.

MKR mener det er positivt at det er foretatt en grundig utredning av integreringspolitiske spørsmål med fokus på mål, strategier og tiltak. MKR ønsker å uttrykke stor anerkjennelse for arbeidet som er gjort. Vi er i stor grad enig i både analysene, strategiene og tiltakene som foreslås av Kaldheim-utvalget. (Heretter bare kalt "utvalget").

MKR mener at levekårs-, arbeids-, bolig- og utdanningspolitikken er primære satsingsområder for en bedre integreringspolitikk. Men MKR er like fullt glad for at utvalget har anlagt et bredt perspektiv på integreringsfeltet, og også behandlet verdispørsmål og deltakelse i sivilsamfunnet. Som trossamfunn er MKR (Den norske kirke) mest engasjert i nettopp disse siste anliggende. I vårt høringssvar vil vi derfor konsentrere oss om aktuelle anliggender i kapittel 10 *Demokrati og deltakelse: formelle og uformelle integreringsarenaer* og kapittel 11 *Fellesskap: verdier og konfliktløsning*. Dette gjør vi altså ikke fordi vi mener disse kapitlene er viktigst mtp. integreringspolitikken, men fordi saksfeltene som drøftes i disse kapitlene, er dem vi har mest kompetanse på og erfaring med. Høringssvaret bygger i stor grad på innspillene fra MKR under utvalgets verdihøring 13.12.2010.

Kapittel 10: Demokrati og deltakelse – sivilsamfunn (10.4)

Midlertidig segregering – langsiktig integrering?

MKR støtter utvalgets analyser om sammenhengene mellom tillit, deltakelse og sosial kapital som presenteres i kapittel 10.4. MKR støtter også utvalgets påpekning av en integreringsmessig ambivalens ved det utvalget kaller "flerkulturelle trossamfunn". På den ene siden fungerer slike fellesskap integrerende ved å tilby språklige og kulturelle fellesskapsarenaer som kan

styrke og ”empower” nyankomne innvandrere. På den andre siden risikerer man at slike fellesskap kan utgjøre et helhetlig tilbud av nettverk og aktiviteter for gamle og unge, og slik fungere som et parallelt organisasjonssamfunn til det øvrige lokalsamfunnet – noe som kan gå på bekostning av innvandrernes bidrag og kjennskap til nærmiljøet. MKR vil imidlertid påpeke at ambivalensen trolig i større grad er å finne i *monokulturelle* trossamfunn basert på felles språk- og kultur fellesskap, eller i andre monokulturelle organisasjoner, enn i *flerkulturelle* trossamfunn. Nettopp den flerkulturelle dynamikken synes å være integrerende i seg selv.

På denne bakgrunnen støtter MKR utvalgets forslag om å gjennomgå *integreringspolitiske* tilskuddsordninger for å sikre at ordningene bidrar til å styrke fellesarenaer der minoriteter og majoriteter møtes. MKR støtter utvalgets forslag om å prioritere etniske organisasjoner/trossamfunn som engasjerer seg og aktivt søker kontakt og deltakelse i majoritetssamfunnet når integreringsmidler skal fordeles. MKR understreker i denne sammenheng også, som utvalget, at det derimot må være likebehandling i de generelle tilskuddsordningene. Monokulturelle innvandrersorganisasjoner skal kunne søke tilskudd til kulturtiltak fra generelle ordninger i kulturlivet, på linje med organisasjoner hvor hovedsakelig majoritetsbefolkningen deltar.

Styrke fellesarenaer for majoritet og minoriteter

Utvalget mener at det vil være et strategisk valg å styrke fellesarenaer der minoriteter og majoritet møtes, og hvor begge parter integreres med hverandre. MKR vil i den sammenheng vise til KIA (Kirkelig interkulturelt arbeid) og Flerkulturelt Kirkelig Nettverk. Sistnevnte er et initiativ under Norges Kristne Råd som er paraplyorganisasjonen for de etablerte og tradisjonelle kristne kirkene i Norge, som for eksempel Den norske kirke, Den katolske kirke, frikirkene, ortodokse kirkesamfunn etc. Slik utvalget påpeker, er det kirkelige landskapet i Norge i endring som følge av innvandringen. Mange av de kristne innvandrerne danner egne innvandrermenigheter basert på felles språk, kultur og konfesjonell tilhørighet, og en del av disse menighetene har liten eller ingen kontakt med de etablerte kirkene i Norge. Et viktig formål med nettverket *Flerkulturelt Kirkelig Nettverk* (FKN) er å være en brobygger og møteplass mellom ulike innvandrermenigheter og det etablerte, økumeniske kirkefellesskapet i Norge (Norges Kristne Råd). FKN tilbyr bl.a. kurs i trossamfunnsloven og om norsk organisasjonskultur, og arrangerer jevnlig felles fagsamlinger for både migrantmenigheter og etablerte kirkesamfunn.

Vi vil i denne sammenheng også gjøre oppmerksomme på at det er vanskelig å søke om offentlig støtte til prosjekter og drift av FKN fordi nettverkets aktiviteter havner i sjiktet mellom religiøs virksomhet og integrering. Kulturdepartementet råder FKN til å søke støtte hos Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, mens dette departementet igjen henviser søknadene til Kulturdepartementet med den begrunnelsen at det er de som har hovedansvaret for religiøse organisasjoner. En bedre samordning mellom disse departementene for religiøse organisasjoner som driver med integreringsarbeid mellom majoriteter og minoriteter, ville være ønskelig.

MKR stiller seg også positive til utvalgets forslag om å ansvarliggjøre majoritetsorganisasjoner, og at det i økende grad bør stilles krav til disse om at de utvikler strategier og planer for å inkludere innvandrere – både som medlemmer og tillitsvalgte. Den norske kirke er jo selv en majoritetsaktør på

tros- og livssynsfeltet, og i 2009 behandlet Kirkemøtet i Den norske kirke saken *KM 09/07: Kristne innvandrere og menighetene i Norge*. I denne saken vedtok Kirkemøtet for Den norske kirke at det skal jobbes systematisk med å inkludere kristne innvandrere i norske menigheter, øke kontakten lokalt og nasjonalt mellom Den norske kirke og innvandrermenigheter, og at det skal utvikles strategier for å øke rekrutteringen av innvandrere til stillinger og tillitsverv i Dnk. I tillegg til å styrke relasjonen til kristne innvandrere, har Den norske kirke i mange år vært opptatt av å styrke de interreligiøse relasjonene til andre tros- og livssynssamfunn, for eksempel gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Kontaktgruppa mellom Mellomkirkelig råd for Den norske kirke og Islamsk Råd Norge, som begge er nevnt av utvalget i NOUen.

Kapittel 11: Fellesskap – verdier og konfliktløsning

Felles grunnlag for uenighetsfellesskapet

Utvalget har i tråd med mandatet drøftet hvilke felles verdier som bør danne grunnlaget for vårt flerkulturelle samfunn, og hva som kan gjøres for å sikre at hele befolkningen slutter opp om disse verdiene. Videre har utvalget drøftet hvilke aktuelle og mulige konfliktområder som finnes i det flerkulturelle samfunnet hvor ulike verdier og prinsipper kan komme i konflikt, og hvordan samfunnet best kan håndtere slike konflikter når de oppstår. Mellomkirkelig råd deler i hovedsak utvalgets analyse og forslag til strategi og tiltak både når det gjelder verdispørsmål og konflikthåndtering.

MKR er av den oppfatning at samfunnet er en blanding av et verdifellesskap og et uenighetsfellesskap, men vil i vektingen mellom disse støtte en minimumsløsning hvor de felles verdier er universelle menneskerettigheter som alle må respektere og forvalte sin øvrige verdiuenighet i rammen av. Målet for et flerkulturelt samfunn er altså ikke et sterkest mulig verdifellesskap med bredest mulig enighet, men et pluralistisk og liberalt samfunn innenfor rammene av universelle verdier og spilleregler som rettsstatsprinsipper, menneskerettighetene og demokrati. MKR støtter opp om utvalgets understrekning av fellesverdier som demokrati, rettsstat og menneskerettigheter – herunder likestilling, likeverd, ytringsfrihet, trosfrihet m.m.

Strategi for inkludering – sikre oppslutning om felles verdier

Som utvalget vil MKR peke på at den beste måten å få hele befolkningen til å slutte opp om disse felles, grunnleggende verdiene på, er en mellomting mellom en multikulturell strategi på den ene siden og Leitkultur på den andre siden; nemlig en strategi for inkludering: En strategi for inkludering tar utgangspunkt i behovet for å ha et tydelig felles grunnlag for samfunnet, og at dette består av felles verdier slik de er uttrykt i universelle menneskerettigheter, aksept av eksisterende lover og tilslutning til demokratiet som styreform og måte å løse konflikter på. Oppslutning om dette grunnlaget kreves av alle som bor i Norge – uavhengig av om de er innvandrere eller ikke. Med et slikt grunnlag kan samfunnet også bære kulturelle og religiøse forskjeller. Strategien aksepterer og respekterer retten for alle til å uttrykke og dele sin kulturelle bakgrunn. Både flertallet og mindretallet skal kunne ta vare på og utvikle sin kulturarv, og kulturelt mangfold vil kunne virke berikende for fellesskapet.

I en slik modell blir det nettopp viktig å finne gode tiltak for å sikre oppslutningen om samfunnets felles verdier. Som utvalget er vi enige i at like

muligheter for utdanning og arbeid og fravær av store sosiale og økonomiske ulikheter er grunnleggende viktige bidrag til samhold i samfunnet og til oppslutningen om felles spilleregler, men også at man minimerer graden av diskriminering, tilrettelegger for flere dialogarenaer og øker tilgangen til deltakelse og medbestemmelse for å skape tillit mellom mennesker og tillit til samfunnets institusjoner. Mellomkirkelig råd har på eget initiativ og i samarbeid med Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn vært opptatt av nettopp å styrke dialogarbeidet i Norge, jobbe for en mer helhetlig tros- og livssynspolitikk, arbeide for ikke-diskriminering og for å bedre tilrettelegging av offentlige tjenester. MKR har i flere av disse sakene tatt til orde for at offentlig inkluderingspolitikk bør gå lenger enn kun å dreie seg om ikke-diskriminering (et minimum av hva som kan forventes). Avhengig av hva type sak det dreier seg om, bør det offentlige i større grad enn i dag legge til rette for såkalte særkrav fra minoritetsgrupper – i den grad dette vil ha en gunstig inkluderings-effekt og ikke bryte med lover eller grunnleggende menneskerettigheter. MKR mener med andre ord at offentlige institusjoner ikke bør nøye seg med hva minoriteter strengt tatt har krav på i sin utforming og tilrettelegging av tjenester etc., men også at det offentlige i større grad enn i dag kan iverksette positive tiltak og insentiver som vil oppleves som imøtekommende og anerkjennende av minoriteter. Vi viser i denne sammenhengen til høringsuttalelsene fra MKR om livssynsbetjening og tilrettelegging i offentlige institusjoner (div.), religiøs betjening i Forsvaret (2009), bruk av religiøst og politisk betingede plagg og symboler i domsstolene (2009), representantforslag vedrørende et forbud mot bruk av burka, niqab eller andre heldekkende plagg i det offentlige rom (2010), lovregulering av rituell omskjæring av guttebarn (2011).

Dialog og fellesarenaer

MKR merker seg at utvalget understreker viktigheten av fellesarenaer i samfunnet for å bygge økt forståelse, kjennskap og respekt på tvers av kulturelle og religiøse forskjeller, samt for å forebygge og håndtere konflikt. MKR er glade for at utvalget både har arbeidet dialogisk med å innhente synspunkter fra offentligheten i prosessen, og dessuten anbefaler ulike tiltak for å stimulere til dialog i lokal- og storsamfunnet. MKR merker seg at utvalget foreslår "Dialogens hus" som ett av flere tiltak for å øke dialog og løse potensielle konflikter, og støtter dette forslaget. MKR har i samarbeid med Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn lenge jobbet for et nasjonalt Dialogens hus for tros- og livssynsdialog i Norge. Vi opplever i dag at tros- og livssynsdialogen er godt etablert på nasjonalt nivå og til en viss grad etablert i en del av de større byene i Norge. Som utvalget påpeker, mener også MKR at det er maktpåliggende at flere mennesker får del i de gode erfaringene fra de etablerte tros- og livssynsdialogene i Norge, og vil foreslå at tilskuddsordningene til lokale tros- og livssynsdialoger økes – både tilskuddsordningen til lokale dialoger som forvaltes av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, samt også uavhengige tilskuddsordninger i enten Kulturdepartementet, Kirkedepartementet (FAD) eller Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Den norske kirke er sammen med den kirkelige dialogorganisasjonen Areopagos selv opptatt av å bygge ut regionale dialogsentra i kirken med dialogprester, men har til nå hatt vanskeligheter med å finne offentlig støtte til dette.

MKR merker seg også at utvalget har drøftet viktigheten av gode fellesskapsarenaer, men uten i særlig grad å drøfte skolens rolle. MKR skulle gjerne sett at utvalget vurderte skolens betydning som fellesskapsarena og evt. anbefalte noen skolepolitiske tiltak på bakgrunn av en slik analyse.

Konfliktløsning

Dialog og konflikthåndtering

MKR deler utvalgets tilnærming til hvordan et demokrati løser konflikter. Oppslutningen om felles verdier og menneskerettigheter må uttrykkes og forhandles gjennom demokratiske institusjoner og prosesser. Det vil alltid ligge en potensiell konflikt mellom tolkningen av verdier og rettigheter og demokratiske prosesser. Verdier er dessuten ikke absolutte, men under diskurs, og gis hele tiden nytt innhold og fortolkes i nye kontekster. Samtalen og meningsbrytningen i samfunnet om verdier vil derfor både være en meningsbrytning om ulike verdier og om innholdet i de ulike verdiene. MKR vil også understreke at gruppene utvalget i stor grad refererer til, verdimessig ikke er homogene grupper. Det er stor grad av verdimessig pluralisme innenfor tros- og livssynssamfunn og innenfor etniske grupper. En viktig side ved den interreligiøse dialogen er nettopp å synliggjøre de mange intra-religiøse dialogene. På den måten oppstår allianser og fellesskap på tvers av overordnede kategorier som tros- og livssynstilhørighet o.l., noe som også har gode integreringsmessige konsekvenser.

Et liberalt demokrati krever en kontinuerlig meningsbryting hvor man hele tiden må argumentere for det man mener er rett og riktig. På denne måten sikres også deltakelse og engasjement, og derfor også oppslutning, legitimitet og ansvarliggjøring av sivilsamfunnet. En viktig forutsetning er at ulike grupper og individer opplever at de kan delta i debatten, og ikke blir definert ut. Ytringskulturen i samfunnet og språkferdighetene til minoriteter blir derfor viktig. Som tidligere nevnt har MKR i mange år engasjert seg i interreligiøs dialog. Ett av formålene med dette har nettopp vært at vi tror at interreligiøs dialog kan bidra til sosial og politisk integrering av religiøse minoriteter i samfunnet og i offentligheten. Ingen skal diskrimineres ut av offentligheten på grunnlag av kulturell eller religiøs tilhørighet. Formålet med kontaktgruppa mellom Mellomkirkelig råd og Islamsk Råd Norge har f.eks. vært "å forebygge konflikter og skape et rom for forståelse mellom muslimer og kristne, også i forhold til storsamfunnet. Det har vært en særlig oppgave å samarbeide for å utfordre fordommer og stereotyper av hverandre, samt å motvirke islamofobi og diskriminering av den muslimske minoriteten i Norge" (fra Kontaktgruppas statutter). MKR vil uttrykke anerkjennelse og støtte til utvalgets forslag om at kunnskap om antisemittisme, islamofobi, rasisme og flerkulturell forståelse bør vektlegges mer i skolen, og at jubileet for allmenn stemmerett i 2013 og grunnlovsjubileet i 2014 bør brukes til en nasjonal mobilisering for inkludering, og mot rasisme, antisemittisme og islamofobi.

MKR stiller seg bak utvalgets forslag til ulike tiltak for å fremme tros- og livssynsdialogen og dialogen i samfunnet generelt. Vi synes særlig det er interessant at utvalget foreslår å utvikle dialog som metode, ikke ved å harmonisere og unnvike, men også ved å skape et rom der en kan utfordre og kritikk kan lyttes til. I denne sammenheng vil MKR vise til dialogplakaten til STL (2010) som er utarbeidet av Helga Svare og til MKRs eget dokument *Hovedprinsipper for Mellomkirkelig råds interreligiøse relasjoner* (2008) som legges ved dette høringssvaret.

Ytringsfrihet og religionsfrihet

I forlengelse av dette er det naturlig for MKR å kommentere litt på den potensielle konflikten mellom ytringsfrihet på den ene siden og trosfrihet på den andre siden, også ettersom dette gis oppmerksomhet av utvalget. MKR har i debattene om ytringsfrihet (særlig i kjølvannet av karikaturkrisen) ment at man ofte ikke har evnet å skille godt nok mellom ytringsfrihet og ytringskultur. Det er legitimt og sunt å debattere ytringskultur. Å få lov til å protestere mot ytringer man ikke liker eller er uenige i, er jo nettopp en del av ytringsfriheten – ikke en trussel mot den. MKR har på den ene siden tatt til orde for en bedre ytringskultur i Norge m.t.p. religiøse minoriteter. På den andre siden har MKR også vært opptatt av at religioner ikke skal vernes mot kritikk. Da regjeringen i 2009 foreslo å utvide straffebudet om hatefulle ytringer til å gjelde angrep på religion eller livssyn, uttalte MKR følgende:

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke støtter regjeringens forslag om å fjerne den nåværende blasfemiparagrafen i straffeloven. Men vi tar avstand fra forslaget om å erstatte den gjennom å utvide straffebudet om hatefulle ytringer slik at det omfatter kvalifiserte angrep på religion eller livssyn (§ 185).

Religionskritikk og kritikk av religiøse autoriteter har vært, og er, svært viktig for utviklingen av et demokratisk og åpent samfunn. I et slikt samfunn diskuterer man grensesetting og løser konflikter og uenighet gjennom offentlig debatt. Som troende mennesker i et pluralistisk samfunn har vi alt å vinne på kritisk og saklig meningsutveksling om livssyn og religioner, også vår egen.

Det er en viktig oppgave for oss alle å bli mer bevisst om hvordan vi omtaler menneskers tro på en respektfull måte i det offentlige rom. Vi tar avstand fra grove, usaklige og hatefulle krenkelser av religioner og troende mennesker, men mener at motytringer og debatt er den beste måten å motvirke slike krenkelser på.

Mennesker trenger rettslig beskyttelse. Det gjør ikke ideer, tanker eller religioner. Derfor er det en demokratisk ansvarsfraskrivelse å gi religioner et spesielt lovvern, enten det er i form av en sovende eller ny paragraf. Ikke-akseptable ytringer mot mennesker må fanges opp gjennom de begrensninger som ligger i forvaltningen av den generelle ytringsfriheten.

Vår avstandstaken fra regjeringens nye forslag er prinsipiell, men skyldes også bekymring over en observerbar utvikling. Internasjonalt pågår det sterke kampanjer for å innskrenke ytringsfriheten, og flere land har lenge kjempet for å forby ytringer som krenker religion. Det er en bekymringsfull utvikling som vi er glade for at norske myndigheter sier de vil motvirke. I så måte er innføring av en ny form for blasfemiparagraf i norsk lovverk verken konsekvent eller klokt.

(Uttalelse fra MKR 3.2.3009)

Andre rettighetskollisjoner

I forhold til andre rettighetskonflikter som utvalget drøfter, vil MKR særlig vise til vurderingene som ble gjort av Graverutvalget i NOU 2008:1 *Kvinner og homofile i trossamfunn*. MKR mener i hovedsak at Graverutvalget foretok en rimelig balanse mellom trosfriheten og retten til ikke å bli diskriminert i sitt forslag til ny likestillingslov og arbeidsmiljølov.

MKR vil også uttrykke støtte til forslaget om å forske mer på hvordan alternative og uavhengige konfliktløsningsorganisasjoner etablert i religiøse miljøer kan brukes som ressurs og supplerende tilbud ved å samarbeide med de offentlige konfliktrådene.

Med vennlig hilsen

Kjetil Aano
Leder
Mellomkirkelig råd for
Den norske kirke

Berit Hagen Agøy
Generalsekretær
Mellomkirkelig råd for
Den norske kirke

Vedlegg:

Hovedprinsipper for Mellomkirkelig råds interreligiøse relasjoner (2008)

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Det kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Dato: 27.09.2011

Vår ref: 11/718-2 STK

Deres ref: 201101409- /AKB

Høringsvar fra Mellomkirkelig råd for Den norske kirke - NOU 2010: 12 Ny klageordning for utlendingesaker

Kirkerådet og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke takker for tilsendt NOU 2010:12 *Ny klageordning for utlendingssaker*. Mellomkirkelig råd (MKR) er det sentralkirkelige organet i Den norske kirke med fagansvar for innvandringspolitiske spørsmål, og vil med dette gi høringssvaret fra Den norske kirke.

Innledning:

MKR er kategorisert som en av de humanitære organisasjonene som får foreslå leke nemndmedlemmer til dagens UNE, og vi har derfor vært opptatt av praksisen i klagesaksbehandlingen i mange år. MKR mener det er positivt at det nå er foretatt en grundig evaluering av et regjeringsoppnevnt utvalg av klagesaksbehandlingen på utlendingfeltet i Norge. MKR er også positivt til mange av de endringene som Mælandutvalget (heretter bare utvalget) foreslår. MKR ønsker særlig å uttrykke anerkjennelse for den hovedføringen som går ut på å øke antallet nemndbehandlinger i asylsaker og øke graden av rettssikkerhet i selve nemndbehandlingen.

Like fullt er MKR skeptiske til noen av utvalgets endringer som vi mener innskrenker klagers rettssikkerhet. MKRs høringssvar vil i det følgende ta utgangspunkt i NOUens del 4 og følge kapittelinnvidlingen over utvalgets vurdering av framtidig klagebehandling og styringsforhold.

Kapittel 12: Organiseringen av klagesaksbehandlingen i utlendingssaker

MKR er positiv til at utvalget i sin vurdering av ny klagesaksmodell tar utgangspunkt i retten til personlig fremmøte, og at det foreslår at flere asylsaker skal behandles i full nemnd med klager til stede. MKR har i flere år gitt uttrykk for en bekymring om at for mange asylsaker, som vi mener det har heftet store tvilsspørsmål ved, har blitt avgjort av nemndleder alene, uten mulighet til personlig fram-møte for klager. Dette gjelder særlig i saker hvor det har heftet stor usikkerhet om klagers troverdighet, for eksempel religiøs identitet i konvertittsaker. Valg av behandlingsform har lenge vært en omdiskutert side ved UNEs praksis, og en ny praksis med at asylsaker, hvor klagers troverdighet ikke legges til grunn, som hovedregel skal behandles i full nemnd, vil ikke bare øke klagers rettssikkerhet, men også klageorganets legitimitet i norsk offentlighet.

MKR er imidlertid kritisk til noen av kriteriene for utvelgelse av saker til nemndbehandling som utvalget foreslår:

Vi mener for det første at man ikke kategorisk bør frata alle andre saker enn asylsaker muligheten til nemndbehandling. Selv om asylsaker er i en særstilling bevismessig, mener vi også at saker som gjelder for eksempel familieinnvandring eller utvisning i enkelte tilfeller, bør ha mulighet til å få nemndbehandling med personlig fremmøte. Også i slike saker kan bevissituasjonen være uoversiktlig og sakens utfall vil avhenge av en troverdighetsvurdering. MKR mener derfor at det bør anføres at også andre saker enn asylsaker skal kunne få nemndbehandling dersom det foreligger særskilte grunner for det.

For det andre mener MKR at i asylsaker med utsatt iverksettelse, må det også være en åpning for at saker hvor klagerens faktum legges til grunn, i enkelte tilfeller kan behandles i nemnd. Dette kan gjelde i saker hvor det vil være et behov for å utdype fakta, for eksempel i saker hvor religiøs tro og livsstil ved evt. retur vil være avgjørende for utfallet av saken. I slike saker vil det være uheldig om ikke klager får anledning til å forklare seg for full nemnd og på den måten utdype fakta – for eksempel hvordan han/hun vil praktisere sin tro i hjemlandet, sånn at nemnda i større grad kan vurdere om klageren vil komme til å bryte med de sosiokulturelle normene i landet – noe som kan påvirke utfallet i saken. Et annet eksempel er saker hvor situasjonen i klagerens hjemland er dramatisk forandret siden behandlingen i UDI. Dersom klagerens faktum legges til grunn i slike saker, vil det ikke være mulig for vedkommende å få nemndbehandling ifølge utvalgets forslag. MKR mener derfor at det bør gis anledning til å avholde nemndmøte også i asylsaker hvor klagers faktum legges til grunn, der en utdypning av fakta kan få betydning for sakens utfall.

For det tredje har MKR også noen kritiske innvendinger til de foreslåtte kriteriene for utvelgelse av saker til muntlig behandling i asylsaker hvor klagers faktum ikke legges til grunn. Dette dreier seg først og fremst om hva som ansees å være sikker landkunnskap – altså kriteriet om unntak fra retten til personlig fram møte når ”det ikke er tvil om faktum”. Det vil i noen saker være stor uenighet om landkunnskapen rundt religiøs eller politisk virksomhet. Det er derfor viktig at praksisen i et nytt klageorgan blir å tolke sikker landkunnskap som ”allment akseptert landkunnskap” – ikke kun den kunnskapen forvaltningen legger til grunn.

MKR støtter videre utvalgets vurdering om at opphold på humanitært grunnlag skal vurderes sammen med saken om rett til beskyttelse. Men MKR er ikke enige i utvalgets flertall som mener at tvil knyttet til den del av faktum som kun gjelder opphold på humanitært grunnlag, ikke bør gi rett til oppmøte og nemndbehandling. MKR støtter mindretallet Hashi og Skagestad som mener at utlendingen skal ha rett til oppmøte også når uenigheten om faktum kun gjelder opphold på humanitært grunnlag.

Som nevnt har MKR kritisert UNE for valg av behandlingsform i en del saker, og ment at de har tolket kriteriet ”stor grad av tvil” for strengt. Vi mener derfor at det blir viktig at heller ikke de nye foreslåtte kriteriene for å avskjære en sak fra nemndbehandling blir tolket for vidt. Intensjonen bak den foreslåtte bestemmelsen synes å være å få flere asylsaker til nemnd, og det vil være viktig at denne bestemmelsen ikke blir uthult. I forhold til dagens ordning i UNE hvor valg av behandlingsform er noe nemndleder ikke plikter å begrunne, støtter MKR utvalgets forslag om at nemndleder må begrunne og få godkjenning av minimum én av to lekmedlemmer dersom nemndleder ønsker å benytte unntakshjemmelen for oppmøte og muntlig forklaring.

Kapittel 13: Lekmedlemmer eller andre nemndmedlemmer i klageorganet

MKR støtter utvalgets forslag om at nemndmedlemmer skal delta i alle saker der klager er gitt rett til å møte. Når det gjelder utvalgets vurderinger i henhold til valg av

nemndmedlemmer, ønsker MKR å påpeke at klager i større grad enn det som foreslås må få mulighet til å bli vurdert av uavhengig fagkyndig ekspertise, og at denne kunnskapen må tillegges tilstrekkelig vekt. MKR er enig med utvalget i at det mest hensiktsmessige vil være at nemndmedlemmene fortsatt skal være leke medlemmer. Men man må på andre måter styrke mulighetene for å få tilført nemndbehandlingen alternativ informasjon og fagkunnskap. I saker som dreier seg om troverdighetsvurdering av klagers religiøse identitet, og der dette vil ha utfall for saken, har MKR i en del saker i UNE erfart at skriftlige troverdighetsvurderinger fra prester i Den norske kirke ikke blir tillagt særlig vekt i saksbehandlingen. I slike saker ville det etter vår mening vært en klar fordel om prest eller annen fagkyndig person på religion, kunne møte for å utdype synspunkter og begrunne den faglige vurderingen for nemnda.

Kapittel 14: Utlendingsdirektoratets rolle i klagebehandlingen MKR støtter utvalgets forslag.

Kapittel 15: Stornemnd og andre former for utvidet nemnd

MKR er kritiske til utvalgets forslag om å legge ned stornemnd. Mer likebehandling i utlendingsforvaltningen var begrunnelsen da ordningen med stornemnd ble innført i 2005. Flertallet i Stortingets kommunalkomiteé uttalte den gang at "Flertallet viser til at ein i dag ikkje har noka ordning som sikrer lik praksis i UDI og UNE. Det kan føre til ulik handsaming, inkonsekvente og feil avgjerder som rammar asylsøkjjarar." MKR ser ikke hvorfor kommunalkomiteéens resonnement ikke skulle være like gyldig i dag, og mener derfor at utvalgets argument om at likebehandling sikres gjennom forvaltningorganers alminnelige plikt til likebehandling, ikke er godt nok – på samme måte som det heller ikke var godt nok i 2005.

MKR erkjenner riktignok at dagens ordning med stornemnd ikke har fungert tilfredsstillende, og er enig i at stornemnd både har blitt brukt lite og at det har tatt for lang tid fra behovet for praksisavklaring har oppstått til det har foreligget en prinsippavgjørelse. Men vi mener at disse praktiske argumentene ikke kan forsvare opphevelsen av selve ordningen som skal sikre likebehandling og rettssikkerhet. Vi kan heller ikke se at det er gjort særlige forsøk på å effektivisere dagens ordning. MKR ber derfor departementet vurdere andre effektivitetsendringer i dagens ordning med stornemnd enn å oppheve den – evt. vurdere andre former for utvidede nemnder som kan sikre økt grad av likebehandling.

Kapittel 16: Omgjøringsbegjæringer

MKR erkjenner at dagens ordning med omgjøringsbegjæringer er svært ressurskrevende og har derfor forståelse for at utvalget vurderer former for begrensninger. MKR er likevel kritiske til at adgangen til å få en ny behandling av saken blir så innskrenket som utvalget foreslår. Vi ønsker at det fremdeles skal være en tilfredsstillende mulighet til å klage på klagebehandlingen, særlig fordi muligheten for domstolsbehandling i realiteten er svært liten for klager – da dette er veldig dyrt, og fordi konsekvensene ved evt. feil i klagebehandlingen vil være svært store for utlendingen.

Vi er for det første kritiske til at det foreslås et krav om sannsynlighetsovervekt for at avgjørelsen skal få positivt utfall. Her mener vi terskelen blir for høy, og mener det må være tilstrekkelig at det er grunn til å anta at opplysningene vil kunne lede til et annet resultat. Vi er for det andre kritiske til et absolutt kriterium om at det må legges fram nye opplysninger eller bevis. Med et så strengt krav vil man ikke ha anledning til å påklage sider ved saksbehandlingen eller klageorganets vurdering av faktum. MKR mener derfor at alle omgjøringsbegjæringer som inneholder en god begrunnelse for at

saken vil kunne vurderes på en annen måte og få et annet resultat, bør tas til behandling.

MKR ønsker ikke å ta stilling til hvorvidt behandlingen av omgjøringsbegjæringer bør legges til UDI eller ikke, men vi ser helt klart noen store utfordringer ved å gjøre det. MKR mener det særlig vil være problematisk på grunn av departementets vide instruksjonsmyndighet over UDI. MKR mener det vil være naturlig å anse behandlingen av omgjøringsbegjæringer som del av klagesaksbehandlingen, og vi mener derfor at forslaget om overføring til førsteinstansen vil rokke ved prinsippet om uavhengighet ved klageorganet. Særlig problematisk blir dette i asylsaker. For selv om utvalget foreslår at det i asylsaker ikke skal gis instruksjonsmyndighet over klageorganet, vil dette likevel bli tilfelle for omgjøringsbegjæringer i asylsaker dersom behandlingen overføres tilbake til UDI. MKR savner at utvalget ikke drøfter denne problemstillingen ytterligere.

MKR er uenig i utvalgets flertall som foreslår å gjøre kjent oppholdssted til vilkår for å få behandlet en omgjøringsbegjæring. MKR støtter mindretallet Hashi og Skagestad som argumenterer for at kjent oppholdssted ikke er et lovfestet vilkår, og at adgangen til gjenåpning er en grunnleggende sikkerhetsventil for de tilfeller der det viser seg at faktum i saken tilsier nytt vedtak. Det er dramatisk å frata noen denne muligheten som følge av at oppholdsstedet ikke er kjent, slik situasjonen for eksempel vil bli for mange papirløse innvandrere.

Kapittel 17: Flyktningenemndas saksbehandling

MKR støtter utvalgets forslag i sin helhet. MKR mener at forslaget i vesentlig grad vil øke kvaliteten på nemndbehandlingen, og vil særlig understreke støtte og anerkjennelse for de forslag som bidrar til en styrking av kontradiksjonsprinsippet og dermed rettsikkerheten til klager.

Vi ønsker også å uttrykke støtte til forslaget om at nemndmedlemmer skal få tilsendt saksdokumentene to uker før nemndmøte. Som utvalget kommenterer vil dette kunne bidra til en økning i nemndmedlemmenes kritiske vurdering og dermed også til en økning i kvaliteten på nemndas beslutning. Tilbakemeldinger vi har mottatt fra nemndmedlemmer vi selv har foreslått, tilsier at dette vil være en etterlenget endring. MKR stiller seg fullt og helt bak argumentasjonen til Knoff på side 119 i NOUen hvor han fremhever at det ikke er noe som tilsier at sakspapirer ikke kan sendes ut på forhånd i utlendingssaker, når dette gjøres med sakspapirer av minst like stor sensitiv karakter i andre sammenhenger – for eksempel i kommunale klientnemnder og barnevernutvalg.

MKR ønsker også å understreke støtten til forslaget om at nemndmedlemmene alltid skal forelegges nemndleders utkast til vedtak.

Kapittel 18: Departementets instruksjonsmyndighet over klageinstansen

MKR viser til sitt høringssvar datert 23.09.2010 til utvalgets delutredning om utvidet instruksjonsmyndighet over UNE. Vi er positive til utvalgets innstilling om ikke å utvide retten til å instruere i asylsaker, men er imidlertid kritiske til forslaget om å gi departementet mulighet til å instruere klageorganet i andre sakstyper. MKR mener at klageorganet bør forbli en uavhengig instans som ikke kan instrueres annet enn gjennom lov og forskrift. Som vi også redegjorde for i vårt høringssvar på delutredningen, mener vi at forskrift – i forhold til instruks – er den beste, mest demokratiske, mest legitime og mest retts sikre måten å forvalte instruksjonsmyndigheten på. Det er imidlertid viktig å beholde dagens mulighet til å kunne sette saker i bero, sånn at man kan håndtere tilfeller hvor det er behov for å gi viktige bestemmelser kjapt.

MKR erkjenner at en utvidet instruksjonsmyndighet over klageorganet vil kunne føre til en økt ansvarliggjøring av statsråden, noe som i mange tilfeller er ønskelig, men mener at ansvarliggjøring av politisk ledelse på utlendingsfeltet ivaretas tilstrekkelig i og med departementets instruksjonsrett over både første- og andreinstansen slik dette skjer i dag.

Kapittel 19: Foreleggelse av prinsipielle enkeltsaker for departementet eller regjeringen

MKR støtter utvalgets forslag om at det ikke bør innføres en ordning som åpner for at departement eller regjering kan forelegges prinsipielle enkeltsaker for uttalelser eller avgjørelse.

Med vennlig hilsen

Berit Hagen Agøy

Berit Hagen Agøy
Generalsekretær
Mellomkirkelig råd for Den norske kirke

Sven Thore Kloster

Sven Thore Kloster
Rådgiver

Kopi:
Kirkerådet for Den norske kirke
Bispemøtet i Den norske kirke

MKR 38/11.10

Bekymring for situasjonen i Egypt

Mellomkirkelig råd utfordrer alle til å be om en fredelig utvikling i Egypt og særlig om sikkerhet for den kristne minoriteten.

- Vi utfordrer også norske myndigheter til å aktivt være med å påvirke den nye grunnloven for Egypt, slik at religionsfrihet for alle blir styrket, sier Einar Tjelle (bilde), assisterende generalsekretær i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke.

I helgen ble i følge BBC 23 mennesker drept og 178 mennesker skadet i voldsomme sammenstøt mellom demonstranter og sikkerhetsstyrker. Dette skjedde etter at flere hundre koptiske kristne tok til gatene for å demonstrere etter at en kirke i Aswan-provinsen brant ned i forrige uke. Dette er de verste opptøyene på et halvt år. Myndighetene innførte natt til mandag portforbud på Frigjøringsplassen og i sentrum av Kairo.

Den koptiske biskop Thomas har nære relasjoner til Norge, blant annet til Sør-Hålogaland bispedømme. Han er svært opptatt av å ikke bygge fiendebilder, men oppfordrer til økt samarbeid med muslimer.

– Vi må besvare angrep med kjærlighet og ikke hat, sa han i et møte i Norge tidligere i år. - Som kirke er vi rede til å bære tunge byrder og til å bære vårt kors. Men det internasjonale samfunnet må legge økt press på egyptiske myndigheter, slik at menneskerettighetene gjelder for alle i Egypt, uavhengig av tro. Og at overgrep faktisk blir dømt, sa biskop Thomas.

- Helgens hendelser må ikke brukes til å forsterke et fiendebilde mellom muslimer og kristne i Egypt. Noen har nok tydelige interesser i det. Fra Mellomkirkelig råds side er vi særlig opptatt av at den nye regjeringen får en grunnlov som eksplisitt er tydelig på religionsfrihet for alle. Vi planlegger en delegasjonsreise fra Den norske kirke til Midt-Østen og Egypt i vinter. Vi følger situasjonen i Midt-Østen tett og vil gjerne samtale med lokale kirkeledere om begivenhetene under "den arabiske våren", sier Einar Tjelle.

